

Accept the Present or Embrace the Future? The Vidui of Rebbe Akiva¹
הכנה ליום הכפורים, שנת תש"פ

1) מסכת מכות דף כד. - כד:

וכבר היה ר"ג, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי יהושע, ורבי עקיבא מהלכין בדרך, ושמעו קול המונה של רומי מפלטה [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו הללו כושיים שמשתחוים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף באש ולא נבכה. אמר להן לכך אני מצחק ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אתה כמה וכמה.

שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ור"ע מצחק אמרו לו מפני מה אתה מצחק אמר להם מפני מה אתם בוכים אמרו לו מקום שכתוב בו "וְהָזָר הִקְרַב יוֹמָת" (במדבר א, נא) ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה אמר להן לכך אני מצחק דכתיב "וְאֶעֱיֵדָה לִי עֵדִים נְאֻמָּנִים אֶת אֹרֶיָהּ הִכְהֵן וְאֶת זִכְרָיָהּ בֶן יִבְרָכְיָהוּ" (ישעיהו ח, ב) וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני? אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה באוריה כתיב " לָכֵן בְּגִלְלָכֶם צִוִּין שְׂדָה תִּחְרַשׁ וגו' (מיכה ג, יב), בזכריה כתיב "עַד יֵשְׁבוּ זִקְנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַם" (זכריה ח, ד), עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. **בלשון הזה אמרו לו: עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו.**

2) תלמוד ירושלמי – מסכת פאה, פרק ב, הלכה ד

ר"ז בשם שמואל אין למידין לא מן ההלכות ולא מן ההגדות ולא מן התוספות אלא מן התלמוד.

3) רמב"ם – הלכות תשובה, פרק א, הלכה א

כָּל מִצְוֹת שֶׁבִּתְרוּרָה בֵּין עֲשֵׂה בֵּין לֹא תַעֲשֶׂה אִם עָבַר אָדָם עַל אַחַת מֵהֶן בֵּין בְּזָדוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה כְּשֶׁיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיָשׁוּב מִחֻטְאוֹ חַיֵּב לְהִתְוֹדוֹת לִפְנֵי הָאֱלֹהִים לְבָרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ" וגו' (במדבר ה ז) "וְהִתְוַדְּדוּ אֶת חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ" (במדבר ה ו) זֶה וְדוּי דְּבָרִים. וְדוּי זֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה.

4) רמב"ם – הלכות תשובה, פרק ב, הלכה ב

וְמָה הִיא הַתְּשׁוּבָה? הוּא שֶׁיַעֲזֹב הַחוּטָא חֻטְאוֹ וְיִסִּירוֹ מִמֶּחֱשֵׁבֵתוֹ וְיִגְמַר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹא יַעֲשֶׂהוּ עוֹד שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה ז) "יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ" וגו'. וְכֵן יִתְנַחֵם עַל שֶׁעָבַר שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא יח) "כִּי אֲחֲרַי שׁוּבֵי נַחֲמֵי". וְיַעֲדֵד עָלָיו יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁלֹא יָשׁוּב לָזֶה הַחֻטָא לְעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יד ד) "וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעַשֶׂה דְּדִינוּ" וגו'. וְצָרִיךְ לְהִתְוֹדוֹת בְּשִׁפְתָיו וְלִוְמַר עֲנִינֹת אֵלֵי שְׁגִמַר בְּלִבּוֹ:

¹ ע"פ תורת ר' מנחם מנדל שניאורסון, הרבי ליובאוויטש זי"ע, בסיום למסכת מכות (תשל"ד) ומסכת יומא (תשמ"ב)

5) רמב"ם – הלכות תשובה, פרק ב, הלכה ז

יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל. לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתודות ביום הכפורים. ומצות ודוי יום הכפורים שיתחיל מערב היום קדם שיאכל שמה יחנק בסעודה קדם שיתודה. ואף על פי שהתודה קדם שיאכל חוזה ומתודה בלילי יום הכפורים ערבית וחוזר ומתודה בשחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילה. והיכן מתודה? יחיד אחר תפלתו ושלח צבור באמצע תפלתו בברכה רביעית:

6) תלמוד ירושלמי – מסכת יומא, פרק ח, הלכה ז

תני צריך לפרוט את מעשיו דברי ר' יהודה בן בתירה, ר' עקיבה אומר א"צ לפרוט את מעשיו. מ"ט דרבי יהודה? "אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זקב" (שמות לב, לא).
מה עבד לה ר' עקיבה? מי גרם להם - אני, שהרביתי להם כסף וזהב, למה? שאין חמור נוהק אלא מתוך כפיפה של חרובי.

7) מסכת יומא דף פו:

וצריך לפרוט את החטא שנאמר "אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זקב" (שמות לב, לא) דברי ר' יהודה בן בבא. רבי עקיבא אומר "אשרי נשוי פשע פסוי חטאה" (תהלים לב, א).

8) תלמוד ירושלמי – מסכת נדרים, פרק ה, הלכה ד

הנודר הנייה מחבירו בפניו, לא ישאל לו אלא בפניו. שלא בפניו - נשאלין לו בין בפניו בין שלא בפניו. רבי יוחנן אמר מפני הבושה. ר' יהושע בן לוי אמר מפני החשד. ואתנין אילין פלוגותא כאילין פלוגותא דתני יום הכיפורים צריך לפרוט את מעשיו דברי רבי יודה בן בתירה. רבי עקיבא אומר אינו צריך לפרוט את החטא.

9) מסכת יומא דף פו:

אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות... והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות?... לא קשיא כאן מאהבה, כאן מיראה.

10) אבות דרבי נתן – פרק ו

מה היה תחלתו של ר' עקיבא? אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו? אמרו לו: המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. אמרו לו: עקיבא, אי אתה קורא "אבנים שחקו מים" (איוב יד, יט). מיד היה רבי עקיבא דן ק"ו בעצמו מה רך פסל את הקשה דברי תורה שקשין כברזל על אחת כמה וכמה שיחקו את לבי שהוא בשר ודם, מיד חזר ללמוד תורה.